

условио скривање материјала. Тако он сматра да је највероватнији период критичне ситуације 84—85 г. н. е. када је настала велика инвазија Дачана на Мезију или пак 89 г. кад је сам Домитијан кренуо на побуњенике.

Писац даље истиче вредност овог материјала за упознавање економско-друштвених и културних прилика у области Доње Мезије, а у исто време и Дакије и Тракије, чији је културни и уметнички утицај на област Горњег Дунава и Мезије очигледан и на овом материјалу. Карактер блага је разноврсног квалитета и хетерогених стилских одлика. Тако могу из налаза да се издвоје објекти који припадају специфично римском културном кругу (копче, привесци појаса, дугмад, кашикасте игле, луноласти привесци) или аутохтоним балканско-дунавским радионицама, с илирским елементима Халштата и Латена или дакогетског типа (сребрне гривне с амулетима и златан прстен са секирицом) или најзад иконе — емблема изразито хеленистичко-оријенталног типа. Писац подвлачи карактеристичност облика, фактуре и полихромне употребе сребра и злата на вотивима, што све указује на источњачки укус, док с друге стране аналогije упућују на малоазиско и трачко порекло чак из хеленизма III в. пре н. е. Постоји вероватноћа да су овакви вотиви раширени са култом Кибеле и Сабазија. Аутор даље истиче извесно схематизовање претстава на емблемама, као и разбацивање атрибута који губе своју природну примену и добијају некакав симболички карактер—што је све карактеристично за култ Сабазија и малоазиску религијску претставу.

Религиска проблематика текиског налаза нарочито је интересантна ако се посматра са аспекта икона. У каталожном делу аутор је већ објаснио да божанства с иконама припадају искључиво оријенталном и трачком култу, који су заступљени са два главна божанства: Мајком Богова и Сабазијем. Сви остали богови који се јављају на иконама припадају истом пантеону.

Исто тако и апотропејски амулети са гривни припадају Кибелину кругу док привесак у облику руке указује директно на Сабазија. Диониски мотиви на дршкама судова потпуно су у складу са култом Сабазија и Кибеле. Дакле, пошто се пажљиво испита стилска, религиозна и култна проблематика целокупног материјала, долази се до уверљивог закључка да је велики део текиске оставе имао култно примену у мистеријама Кибеле и Сабазија и да, на крају истиче аутор, ово култно јединство материјала показује снагу домаће религије везане за оријентални култ, при чему је апострофирана улога хеленизма у духу и стилу Мезије, Дакије и Тракије.

На крају овог приказа хтела бих да истакнем несумњиву вредност и значај ове књиге, која претставља један од најсавесније обрађених написа ове врсте у нашој литератури. Аутору би се, можда, могла замерити извесна преопширност у тумачењу и у тражењу објашњења, што покаткад ствара утисак непотребног детаљисања, али с друге стране сведочи о жељи писца да буде прецизан и јасан. Треба истаћи и ванредну техничку опрему овог дела, нарочито што се тиче фотографија, које су без изузетка јасне и пластичне до детаља.

Даница Николић, Београд.

ДВЕ КЊИГЕ ОГЛЕДА д-ра МИЛОША Н. БУРИЋА: *Кроз Хеленску историју, књижевност и музику*. Студије и огледи. Београд, „Космос“, 1955, стр. 263 in 8^о — *На изборима уметничке лeйоше*. Огледи о Хомеру. СКЗ, коло L, књ. 339. Београд 1957, стр. 242 in 8^о.

Прва збирка проф. Милоша Ђурића, у издању „Космоса“ обухвата осам огледа које је писац објављивао између 1932—1955 год. по нашим књижевним и стручним часописима, па их је за ново издање поново дотерао и приредио за штампу. Већ сам наслов књиге показује многостраност тема скупљених у овој збирци. Од осам огледа: три су историско-философског карактера, два су из шире културне историје Хелена, два су из области књижевне историје и естетике, а један из области античке философије.

У историско-философском огледу: *Освајачи Балкана и њихова коб у свештеницима Есхилових Персијанаца* као и у чланку: *Борба Хелена и Срба у њиховим религијским схваћањима* протеже се иста тема: Персијанци, а касније Турци као освајачи Балкана и трагови које су ова освајања оставила у књижевном

стварању и religijskom схватању Хелена и Срба. Анализом Есхилових *Персијанаца*, користећи истовремено и Херодота, аутор истиче да је у овој историској трагедији сукоб између Хелена и варвара постављен као сукоб два опречна политичка принципа: демократије и апсолутизма, исто онако као што ће касније борба Срба и Турака у нашим народним и уметничким књижевним творевинама добити своје дубље философско оправдање првенствено као борба два различита погледа на свет: хришћанства и мухамеданства. И уже философско-историско образложење које су поразу Ксеркса дали Херодот и Есхил — одмазда за учињени $\beta\rho\rho\iota\varsigma$ у корист извесне метафизичке сразмере у људским стварима — и за то философско објашњење проф. Ђурић наилази на аналогije у нашој уметничкој књижевности (*Осман, Горски вијенци, Смрти Смаил-аге Ченића*) и у неким нашим народним песмама (*Почетак буне на хаџије*). Победа бројно слабијих Хелена по Херодоту објашњава се и непосредном интервенцијом богова и хероја у самом току борбе. Проф. Ђурић на слично тумачење указује и у неким нашим песмама из новије Црногорске народне епике. Интересантна је, према писцу, и једна паралела у драмској композицији *Персијанаца* где се трагички ефекат добија посматрањем битке са позиције поражених и наше познате народне песме *Бој на Мишару* где се трагика постиже истим уметничким поступком.

Истоветност религијско-философских формулација сличних историских догађаја у хеленској књижевности и нашој народној поезији може се објаснити сличним развојним ступњем и подударношћу психичких реакција док су код уметничког књижевног стварања могући и свесни утицаји које би требало пронаћи.

И у својој опширнијој студији: *Александар Македонски као екуменски космојборац* проф. Ђурић претреса сукоб између Балкана и Азије. Али овде нису Персијанци освајачи Балкана него је један Балканац освајач Персије и целе екумене. Само, према проф. Ђурићу, Александар није освајач који поробљава него који ослобађа. Ослањајући се углавном на Аријана писца тумачи освајачки нагон Александров као жењу и страст за откривањем и сазнавањем света и организовањем све већих и већих пространстава у екуменску државу ($\pi\acute{o}\theta\eta\varsigma$, $\epsilon\pi\iota\theta\upsilon\mu\iota\alpha$, $\omicron\upsilon\rho\acute{\alpha}\nu\omicron\varsigma$ $\xi\rho\omega\varsigma$). Циљ ових војних похода Александрових није било покоравање Истока него културно, политичко и економско изједначавање Истока са Западом. И етичко образложење и укупна философско-историска оцена значаја Александрова лежи, како то истиче проф. Ђурић, у његовој „космотворној функцији“. Јер карактеристика Александра, а касније и Цезара и Наполеона, била је према аутору њихова „космичност“. То су били људи који су у извесном повољном историском тренутку „изразили један свески поредак, и хаотично градиво уобличили у екуменски космос“. Опењена повољно у свима секторима: војне, политичке и културне активности, Александрова личност углавном је издвојена као посебан тип генијалности: тип војничког генија, да би се као таква повезала са Цезаром и Наполеоном, војничким генијима светско-историског значаја. Тиме је и реална историска личност Александрова, извучена из свога историског оквира, нужно идеалисана.

Мада се сви Александрови историчари и антички и савремени (искључујући можда перипатетичку традицију ненаклоњену Александру) слажу у погледу оцене војничког генија Александрова, ипак модерна историографија приписује један део његових војничких успеха колективном војничком генију Македонског народа. Неки научници (Radet, Wilcken, Kahrstedt) истичу и значајну улогу Филипа, који је припремио историске услове за Александрову војну акцију. И критичном анализом политичке и културне делатности личност и дело Александрово нужно губе од своје монументалности. Двосмисленост мотива у постављању политичког програма „заједнице народа“: $\beta\iota\omicron\nu\omicron\iota\upsilon\nu\ \tau\epsilon\ \kappa\alpha\iota\ \kappa\omicron\upsilon\sigma\omega\nu\iota\alpha\nu\ \tau\eta\varsigma\ \acute{\alpha}\rho\chi\eta\varsigma\ \text{Μακεδόνων καὶ Πέρσων}$ (Арг. Anab. VII, 11, 9) праћена озбиљним унутрашњим трзавицама показала се тек у каснијој фази као нужан идеолошки предуслов у формирању космополитизма хеленистичке епохе.

Иако је несумњива заслуга Александра што је својим војничким освајањима створио географски оквир у коме ће се даље развијати хеленизам као културни и привредни синкретизам истока и запада, ипак је хеленизација претстављала дуг процес који ће добити своје одређене форме тек под Александровим наслед-

ницима. Па и сам број новооснованих градова који се према античким изворима пење до 70 модерна историографија своди на 14—16 градова (махом војничких утврда). Близак својом философско-историском интерпретацијом Александра Карлајловој концепцији о херојима као носиоцима историског процеса проф. Ђурић је био у овој монографији понесен и својим јаким књижевним темпераментом и личним симпатијама према овом великом Балканцу илирске крви, кога је још Гундулић присвајао као нашег. Отуда ова студија има више одлике књижевно-философског есеја иако заснованог на коришћењу античких извора и савремене историографије.

У чланку: *О хеленским ирама и духу ајонистичке* писац обрађује историско-културни значај агонистике која је била једна од главних идеја смерница хеленског културног живота. Агонистика, поред есхилско-херодотског ἄθλις-а и Аристотелова појма „средње мере“, чини тачку на коју се проф. Ђурић стално враћа када тумачи практичну философску мисао хеленског човека. Код олимпијских и осталих игара, важних и за телесно и за морално дисциплиновање омладине, аутор истиче култ победника (Пиндарове епиниције). Овде би било значајно повући и ближу везу између победе и специјалне милости божанства, која победи даје вишу санкцију и ауторитет. (Према социологу М. Вебер-у економски просперитет код неких протестантских секти третира се као специјални знак божанске милости).

Исцрпан чланак: *Из историје хеленске музике. Музика старих Бољана* указује на везу између развоја музике и техничког развоја музичких инструмената. Док је у Беотији Конајско језеро богато трском утицало на развој аулистике, на Лезбу се развила китаристика због близине Лидије и Фригије, постојбина усавршених музичких инструмената пектиде и магдиде. Утицај музике и науке о ритму уноси нове моменте и у развој лезбљанске мелике и у историју почетака хеленске лирике уопште.

У заокруженом књижевном огледу: *Хеленистички љубавни роман*, написаном уз Лонгов превод *Дафнида и Хлоје*, писац даје одлике љубавног романа, набраја садржину и даје битне карактеристике хеленистичког романа као и каснији његов утицај на средњовековну и модерну књижевност. Међутим, појава љубавног романа у историској епоси хеленизма несумњиво указује на везу између променењих друштвено-историских услова и развоја нових књижевних родова у хеленизму.

Сасвим посебан утисак оставља чланак: *Слабуј у хеленских, латинских и српских ђесника*. И својим предметом и својим стилистичким ефектима он уводи читаоц ау атмосферу Аристофанова птичјег царства. Кроз многобројне примере аутор прати славују кроз хеленску, латинску и савремену нашу и страну књижевност и као симбол туговања (варијанта мита о Аедони) и као симбол пролећа и као симбол песника и самог песничког стварања:

Збирка се завршава философском студијом: *Орфизам и хеленска философија* Орфизам, најспиритуалнија мистична секта аскетско-пуританског правца садржавао је и један специфичан поглед на свет и знатно је утицао на хеленску философију. Као религија, својим гравитирањем према хтонским божанствима и оном свету орфизам је толико одударао од званичне олимпијске религије да га је Wilamowitz потпуно игнорирао и одбацивао као схватање стране и туђе хеленском позитивном односу према животу и материјалистичко-антропоморфистичком схватању божанства. Насупрот Wilamowitz-у сви који су (као на пр. Rohde, Kern, Guthrie) схватили значај латентних мистично-ирационалних веровања у широком хеленским масама истицали су орфизам у први план. Већи број научника везује појаву орфизма за VII и VI в. пре н. е. као религијско веровање које је прешло из Тракије и које се рано инфилтрирало у постојеће философске правце. И као религија и као философско схватање орфизам још увек претставља за науку низ нерешивих проблема: митолошки проблем контакминације мита о Орфеју и Дионису—Загреју; религијски проблем односа готово непознатих култских обреда и светих књига (θεοὶ λόγοι) које су били једине писане књиге у хеленском систему веровања; историско-философски проблем претставља однос између првобитног орфизма (са врло оскудним материјалом код Питагороваца и Платона) и касније богате ренесансе орфичких елемената везаних за појаву неоплатонизма.

Сврха излагања проф. Ђурића није била претресање ових посебних проблема. У својој чланку писац даје претходно приказа општег митолошког материјала (мит о Дионису Загреју, Орфеју, Орфичку теологију итд.), затим објашњава значај светих списа и интересантне податке о посмртним плочицама које су познате под надимком „орфичких посмртних путних исправа“, али којима неки научници одбијају орфички карактер (Dodds, Linforth). Проф. Ђурић даље истиче религијско-филозофске поставке орфизма: дуалитет душе и тела, добра и зла као и поставку о бесмртности и сеоби душе. Процес инфилтрације ове доктрине у филозофске системе Питагоре, Емпедокла Хераклита и Платона био је, према писцу процес рационализације мистичних елемената који ће тек преко неоплатоничара оживети у хришћанству.

Однос између Орфизма и хеленске филозофије писац не сматра као утицај мистичних елемената, из система народних веровања на филозофску мисао Хелена, него, обрнуто, као победу рационалног у континуираној тежњи да се мистично и ирационално рационализује и повеже у логичке категорије. Тиме се проф. Ђурић у односу на улогу мистичних елемената у развоју хеленске филозофске мисли унеколико приближава Wilamowitz-u.

И збирка *Огледа о Хомеру* у издању Срп. књ. задруге, 1957 садржи осам огледа који су били објављивани (између 1934—1957). Поново прерађени за штампу ови чланци прикупљени су по једном јединственом мерилу као огледи о темама узетим из *Илијаде* и *Одисеје*.

Битни део ове збирке сачињавају следећа три огледа: *Хомер као личности у олегалу својих њоредба, Сихијске и групе њирогне њорјаве у Хомера и Поредбени веници у Илијади* који по својој тематици сачињавају једну целину. У њима аутор, помоћу унутрашње, естетске анализе *Илијаде* и *Одисеје* покушава да обеснажи Wolf—Lachmann-ову хипотезу и да допринесе нове моменте у решавању још увек отвореног хомерског питања. Као и проф. Будимир и М. Ђурић залаже се за теорију о јединственој уметничкој обради *Илијаде*. И док по проф. Будимиру јединство пева произлази из јединства композиције (Ахилејев гњев као тематски оквир епа), проф. Ђурић исту тезу доказује јединством уметничке технике песника, која се нарочито огледа у оригиналној и једнообразној обради његових поредаба. Иза ове особености уметничког стила Хомерова којој се могло провући и нешто субјективних елемената, писац тражи не само јединствени песнички него и људски лик песников. Отуда ове поредбе имају и аутобиографску вредност (поредбе у вези с природом, поредбе у вези са породичним животом, апстрактне поредбе итд.).

Своју тезу о поредабама као особености уметничког стила писац опширније разрађује у чланку: *Поредбени веници у Илијади*, где даје статистичку табелу разгранатих поредаба (естетске слике састављене од 2—13 поредаба). Све ове поредбе показују исту уметничку технику, исто осећање природе и исти смисао за меру и хармонију, па су према проф. Ђурићу и доказ за јединство уметничке личности. Тиме се проф. Ђурић поново враћа на ванредно деликатно питање о вредности естетске анализе у решавању хомерског питања. Иако модерна наука све више напушта Wolf—Lachmann-ову хипотезу о колективном ауторству *Илијаде* и *Одисеје* и ефикасност чисто естетске анализе оспоравају неки претставници историско-компаративне методе у проучавању Хомера.

У следећа два огледа: *Илијада и наше народне њесме* и *Хомерова Одисеја у олегалу наших народних њесама* писац у нашој народној поезији налази тематику аналогу Хомерову епу (мотив јуначког гњева, мотив јунака-аеда, мотив *deus ex machina*, мотив теихоскопије, мотив позивања на ухођење непријатеља и други мотиви из *Илијаде*; из *Одисеје* као паралелне теме истичу се: мотив враћања јунака, мотив преуздавања, родитељске туге, прерушавања, препознавања, мотив сабље као варијатне на мотив лука). Све ове подударности писац тумачи само изузетно непосредним утицајем хомерског епа а по правилу полигенетичком теоријом о случајној подударности социјално-психолошких услова, отклањајући као мање вероватну теорију миграције која у средиште поставља сељење књижевног узора. Међутим, са гледишта јединствености Балкана као културног подручја чини се ванредно значајним успостављање и истраживање културних утицаја, па макар и далеких и индиректних.

Посебно место у овој збирци заузима оглед *Лейа Хелена или хеленски смисао за лејођу*. Превазилазећи оквире чисто хомерске тематике, аутор прати мотив о Хелени од Хомера, преко Стесихора, Горгије, Еурипида, Исократa на све до његове ренесансе у новијој књижевности (Marlow, Goethe, Verhaeren). По проф. Ђурићу у Хелени је персонификована сама идеја о лепоти и већ код Хомера извршено је идентификовање појма Хелене са функцијама Афродите. Као Lessing, и проф. Ђурић у изостављању физичког описа Хелене код Хомера види преимућство високе песничке технике која место набрајања појединости (поступак чест у нашој народној песми) описује утисак који лепота производи на околину. Придајући Хелени физичко савршенство које је достигало готово божанске атрибуте Хомер је дао врло реалистички црте њеног карактера. У целости лик Хелени код Хомера није идеалисан. Она је у *Илијади* приказана као просечна жена која је погрешила, која је свесна и своје грешке и тежине последица које су наступиле. Али она остаје у границама просечности, јер се не уздиже до трагике која се постиже трагичким испаштањем, а Хелена остаје изван казне. Иако у почетку, побијајући Wilamowitz-a, проф. Ђурић покушава да одбрани морални лик Хелене, баш на основу њене свести о кривци, у завршном ставу своје студије аутор је потпуно ослобађа сваке моралне одговорности. Апстрахујући Хелену као личност аутор је идентификује са самом идејом о лепоти која је, према њему, изнад обичног људског морала и изван категорија добра и зла, и тиме се опредељује за једно сувише формалистичко и апстрактно тумачење Хелене (лепоте). У самој античкој књижевној традицији дошао је до подједнаког израза и Хомеров реализам у приказивању моралног лика Хелене (Еурипидове *Тројанке* и *Орест*) као и апологетика и идеалисање Хеленине личности (Стесихор, Еурипидова *Хелена*, Горгија и Исократ). Чини се да баш овај дуализам у приказивању лика Лепе Хелене и ти спорадични покушаји да се она одбрани од моралне кривице коју јој приписују мит и Хомер указује на извесну континуирану тенденцију у филозофској и књижевној традицији Хелена да се уз физичку лепоту дода и морална. Нераздвојно везани у формули практичког морала (*καλοκαγαθία*) појам лепота и доброга наћи ће се удружени у естетици Платоновој, где ће се и теориски поставити однос широкога прелажења феномена лепог у област етике.

У чланку *Снаја и ујицај Хомерова ђесништва*, штампаног као увод уз поновно издање *Хомерове Илијаде* у Маретићеву преводу (изд. *Знања*, Београд, 1953), проф. Ђурић покушава да одреди утицај и место Хомерово у хеленској култури (рапсоди и педагошки утицај, утицај на ликовну уметност, драму, религију и филозофију).

Упоређујући, међутим, значајне разлике између Хомера и Хесиода и у њихову ставу према природи и религији и у општем погледу на свет (у огледу *Хесиод према Хомеру*, којим се завршава ова збирка) аутор се ипак изјашњава за социјални идеал Хесиодов, стављајући га изнад Хомерова идеала животне енергије и ратне агонистике родовске аристократије.

Обе збирке огледа проф. Ђурића, многостраношћу својих тема доказ су велике ширине интересовања и велике ерудиције аутора у свима секторима хеленске културе. Проф. Ђурић подједнако обрађује и еп и драму (премда чланци о хеленској драми нису ушли у ове збирке) и историју и филозофију хеленску. Дobar познавалац наше домаће књижевности — нарочито народне — проф. Ђурић је задужио нашу културу проналажењем паралелних места између српске народне и хеленске уметничке епике.

Већина приказаних огледа, штампана по књижевним часописима, намењена је и читаоцима који немају стручно, класично образовање, и зато писац улази понекад у детаље који су познати стручном читаоцу. Писани јасним и приступачним стилем многобројни чланци проф. Ђурића чине велики допринос за популарисање хеленске културе код нас и за њено приближавање нашој култури.

Изразито књижевни таленат М. Ђурића и његово велико интересовање за чисто језичка питања, као и његов песнички темперамент, понекад иду у прилог претпостављању стилских ефеката систематској аргументацији — која се код њега, међутим, увек ослања на изворне текстове и ауторе.

На крају ваља истаћи ванредне преводне — песничке препеве — у овим збиркама, нарочито у огледима о Хомеру. Поред богатог песничког речника

проф. Ђурић поседује неупоредив смисао за ритам хексаметра, и била би велика штета за нашу културу када од проф. Ђурића не би добили препеве Хомерових епова у целини.

Душанка Обрагoбућ, Београд.

GODIŠNJAK I BALKANOLOŠKOG INSTITUTA NAUČNOG DRUŠTVA
В и Н (Сарајево 1957, стр. X, 478).

На корицама књиге стоји следеће: *Научно друштво NR Bosne i Hercegovine, Godišnjak knjiga I, Balkanološki institut knjiga I, Sarajevo 1957*, као и на насловном листу, само с том разликом што је ту година 1956. Горе употребљен наслов јавља се у уводном чланку *In memoriam Henriku Bariću* од Ј. Пудића (стр. VII и X). Из тога чланка сазнајемо да је у припреми и *Годишњак II Балканолошкој инст.*, а сам је чланак посвећен у априлу 1957 г. преминулом директору Института и уреднику *Годишњака*. Х. Барић је оснивањем Балканолошког института у Сарајеву надовезао на старију традицију, јер је у Сарајеву дуго година, све до 1919, радио Patsch-ов Institut für Balkanforschung и публикувао серију радова Zur Kunde der Balkanhalbinsel. У нашој је земљи после Patsch-ова основан 1934 Балкански институт у Београду, чији је часопис *Revue intern. des études balkaniques*, уређиван од П. Скока и М. Будимира, окупио велик број сарадника из балканских и осталих европских земаља, а сви су чланци објављивани на страним језицима. И нови Барићев Институт у своме *Годишњаку* доноси радове неких страних аутора, али је већина прилога из пера домаћих стручњака. Радови су тако и на нашем и на страним језицима па пада у очи да свима радовима на нашем језику нису увек додати изводи који би и стране читаоце обавестили о садржају и резултатима тих радова. Уосталом, ситних пропуста техничке природе има доста. Тако су у садржају четири чланка који почињу на странама 179, 187, 194 и 203 означена странама 107 и 111 (три пута!). Много је незгодније што и у чланцима преминулог Х. Барића налазимо многе омашке и нејасна нека места, што се пажљивијом редакцијом и коректуром могло избећи.

Велик је број прилога Х. Барића. У чланку *Albanisch, Romanisch und Rumänisch* он испитује вредност и значај раније утврђених исофона и исоглоса ових трију језика. Он износи разлоге против Бартолијева учења о „илиророманској“ језичкој групи (албаноромански, далматски, румунски и доњейталски говори), односно против главног аргумента у прилог тој тези. То је хипотеза о паралелном развоју групе *gn* с једне и група *ct*, *x* с друге стране у тим говорима, према којој би група велар-дентал у свима њима била заступљена групом лабијал-дентал (лат. *coxa*: рум. *coapsă*, далм. *kopsa*, алб. *kofšë*). Барићево је схватање да се у овим заменама ради о паралелама насталим у појединим од тих говора независно. Притом се нарочито позива на чињеницу да је у јужноиталијанскоме развојак група *gn* и *gr* потпуно идентичан (leune: lignum = niure: nigrum) што показује да се поменутој појави никако не може тражити узрок у положају велара испред дентала, односно претпоставити да је нпр. *tt* настало од *ct* преко једног ступња *pt*. Између осталог Барић побија и гледиште П. Скока (*Архив* I 222) по коме би албанороманска замена *nk* за *gn* (алб. *penk* од лат. *pignus*) настала путем *mn* > *nt* > *nk*, показује да у остацима старороманских далматинских говора нема (како мисле Meyer—Lübke, Скок и др.) примера који би сасвим поуздано доказивао лабијализацију велара у групама *ct* и *x*, те затим износи разлоге против схватања да дво-струке замене група *ct*, *x* у алб. (са *pt ps* и са *it is*) зависе од боје претходног вокала. На основу овог момента Барић претпоставља, како је то и раније већ чинио, да у албанском треба видети два романска слоја, временски и географски удаљена, од којих би један био континенталан, унутрашњобалкански, а други приморски, јадранско-романски. Како се види, и овај чланак као ранији радови Х. Барића, полази од старијих учења и претежно је критичко-полемична садржаја, али пружа и другачија решења но што су она против којих иступа. Ова особеност поступка и рада Барићева, на коју указује и Пудић у својој уводној белешци (стр. VI), у пуној мери долази до израза и у осталим прилозима из његова пера у *Годишњаку* I. Тако полазећи од критике старијих схватања његови чланци *Zur albanischen und interbalkanischen Wortforschung* (стр.